

ע"פ 2836/22 - מדינת ישראל נגד מוחמד אמארה, תאופיק ג'בארין

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 2836/22

ע"פ 2837/22

לפני:

כבוד הנשיאה א' חיות
כבוד השופטת י' וילנר
כבוד השופט ש' שוחט

המערערת:

מדינת ישראל

נגד

המשיב בע"פ 2836/22:

מוחמד אמארה

המשיב בע"פ 2837/22:

תאופיק ג'בארין

ערעורים על פסקי הדין של בית המשפט המחוזי בחיפה
מיום 13.3.2022 בת"פ 29717-05-21 שניתן על-ידי
כבוד השופט ד' פיש; ומיום 22.3.2022 בת"פ
29752-05-21 שניתן על ידי כבוד השופט א' טובי

תאריך הישיבה:

י"ח באייר התשפ"ב (19.5.2022)

בשם המערערת:

עו"ד סיגל בלום

בשם המשיב בע"פ 2836/22:

עו"ד מוחמד מואסי

בשם המשיב בע"פ 2837/22:

עו"ד יונס פאייז

בשם שירות המבחן:

עו"ס ברכה וייס

מתורגמן:

מר אשרף קרעין

פסק-דין

השופט ש' שוחט:

1. המשיב בע"פ 2836/22 (להלן: מוחמד) והמשיב בע"פ 2837/22 (להלן: תאופיק; שניהם יחד, להלן: המשיבים) חברו יחדיו לשם ביצוע ארבע עבירות: עבירה של כליאת שווא לפי סעיפים 377 ו-29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); עבירה של שוד לפי סעיפים 402(ב) ו-29 לחוק העונשין; עבירה של סחיטה בכוח לפי סעיפים 427(א) רישו-29 לחוק העונשין; ועבירה של סחיטה באיומים לפי סעיפים 428 רישו-29 לחוק העונשין. בגין העבירות האמורות הגישה המערערת, בשני הערעורים (להלן: המערערת), כתבי אישום נפרדים נגד המשיבים. כתבי האישום נדונו בפני מותבים שונים בבית המשפט המחוזי בחיפה.

2. ביום 7.12.2021 וביום 9.12.2021 הודו תאופיק ומוחמד, בהתאמה, בגדרם של הסדרי טיעון, בעובדותיהם של כתבי אישום מתוקנים שהוגשו בעניינם. השניים הורשעו, על פי הודאתם, בביצוע העבירות שפורטו לעיל.

3. ביום 13.3.2022 גזר בית המשפט המחוזי בחיפה (השופט ד' פיש) את דינו של תאופיק, והשית עליו 26 חודשי מאסר בפועל (בניכוי ימי מעצרו) ועונשים נלווים, ובכלל זה פיצוי למתלונן בסכום של 5,000 ש"ח. ביום 22.3.2022 גזר בית המשפט המחוזי בחיפה (השופט הבכיר א' טובי) את דינו של מוחמד והשית עליו 30 חודשי מאסר בפועל (בניכוי ימי מעצרו) ועונשים נלווים, ובהם פיצוי למתלונן בסכום של 6,000 ש"ח.

4. המערערת הגישה את הערעורים שבכותרת ובמסגרתם עתרה להחמרת הענישה שנגזרה על המשיבים - הן ביחס לרכיב המאסר בפועל הן ביחס לרכיב הפיצוי שנפסק לזכות המתלונן.

טענות הצדדים בערעור

5. לטענת המערערת, מתחמי הענישה שנקבעו ביחס לכלל העבירות שבהן הורשעו המשיבים - בין 18 ל-48 חודשי מאסר בפועל לתאופיק ובין 20 ל-60 חודשי מאסר בפועל למוחמד - הם שגויים וחוטאים לעיקרון ההלימה; חורגים במידה רבה מן העונש המרבי שנקבע בצדן של העבירות שבהן הורשעו המשיבים; לא עולים בקנה אחד עם האכזריות המגולמת במעשים שבהם הורשעו, עם המסוכנות שמשקפת מהם ועם ההכרח להגן על הציבור מפניהם; ולא נותנים ביטוי הולם לנזק ולפגיעה הקשה שנגרמה למתלונן.

6. המערערת מלינה גם על אופן קביעת העונשים בתוך מתחמי הענישה האמורים. לטענתה, שגה בית המשפט המחוזי בכך שנתן משקל מכריע לגילו הצעיר של תאופיק ולהיעדר רישום פלילי בעניינו, תוך התעלמות מהתרשמותו השלילית של שירות המבחן ממנו בכל הנוגע להבנה שהוא מגלה ביחס למעשיו ולחלקו בביצועם. בהקשר זה מפנה המערערת להמלצת שירות המבחן, שעמדה לפני בית המשפט המחוזי טרם גזירת דינו של תאופיק, שלפיה ישנו צורך במתן ביטוי עונשי שיהלום את חומרת המעשים והצורך בהרתעה, לרבות הרתעת הרבים. המערערת מציינת כי תאופיק הורשע, ימים ספורים טרם הדיון, בעבירת אלימות בתוך המשפחה, מה שמלמד על מסוכנותו. אשר למוחמד, המערערת סבורה כי בית המשפט המחוזי שגה בכך שנתן משקל יתר לעברו הנקי, לגילו הצעיר ולשלב שבו הודה (עובר לשלב ההוכחות). זאת, כך טענה המערערת, לנוכח תסקיר שירות המבחן שמצביע על מסוכנותו של מוחמד ברמה בינונית-גבוהה, שככל שתתממש עשויה להתבטא ברמת אלימות גבוהה. כן נטען, כי שירות המבחן תיאר תמונה של אדם שמגלה הבנה חלקית למעשיו, נוטה לצמצם את חלקו במעשים המתוארים, מחזיק בעמדה קורבנית ומתקשה להביע אמפתיה

למתלון. עוד טוענת המערערת כי הענישה בכללותה, על סכום הפיצוי שנפסק במסגרתה, סוטה באופן קיצוני מרף הענישה הראוי ביחס לעבירות שבהן הורשעו המשיבים, אינה הולמת את חומרתן והיא אף לא נותנת ביטוי ראוי לנזק הנפשי החמור שנגרם למתלון לנוכח מעשיהם.

7. המשיבים, מן העבר השני, מתנגדים יחדיו לקבלת הערעורים. הן מוחמד הן תאופיק טענו במסגרת הדיון לפנינו, כי אף שאין להקל ראש במעשיהם ובחומרת העבירות שבהן הורשעו, הרי שאין כל הצדקה להתערבות בגזרי-דין של בית המשפט המחוזי בעניינם. זאת, כך טענו השניים, לנוכח החרטה שהביעו; בהתחשב בעברם ובנסיבותיהם האישיות; בשים לב לכך שלא נגרם למתלון נזק גופני ממשי ולכך שהוא מתפקד בשגרה באופן תקין ואף שימש לאחר האירוע בתפקיד משטרתי רגיש המחייב תפקוד פיזי מלא (נתון אחרון זה, כך לטענתם, לא הובא על-ידי המערערת בפני בית המשפט המחוזי); ובהינתן שהעונשים שהושטו עליהם אינם חורגים מרף הענישה הנוהג במקרים דומים.

דיון והכרעה

8. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים, מזה ומזה, באתי לכלל מסקנה כי יש לקבל את שני הערעורים ולהחמיר את עונשי המאסר בפועל שנגזרו על המשיבים.

9. לא אחת נפסק, כי ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בעונש שהושט על-ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים שבהם ניכרת חריגה קיצונית ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים או כאשר נפלה טעות מהותית ובולטת בגזר הדין (ראו: ע"פ 4456/21 מדינת ישראל נ' אבו עבסה, פסקה 14 (23.1.2022); ע"פ 159/22 מדינת ישראל נ' אבו תאיה, פסקה 13 (2.3.2022); ע"פ 7757/21 מרזוקי נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (24.5.2022)). כפי שיובהר להלן, המקרה שלפנינו אכן נמנה עם אותם מקרים חריגים שבהם מתחייבת החמרת העונשים שהושטו על המשיבים בשני הערעורים.

10. די בעיון בכתבי האישום המתוקנים, שבהם הורשעו המשיבים בהתאם להודאתם, כדי להיווכח עד היכן מגיעה חומרת מעשיהם.

11. על פי כתבי האישום המתוקנים, המשיבים והמתלון מכירים מקדמת דנא, בהיותם בני אותו כפר. בין המשיבים לבין המתלון נתגלע סכסוך כספי שבמסגרתו דרשו המשיבים מהמתלון להעביר לידיהם סכום של כ-20,000 ש"ח. תאופיק יצר קשר טלפוני עם המתלון, במספר הזדמנויות שונות, ואיים עליו כי יאונה לו רע. בין היתר איים, כי אם לא יעביר לידיו את הסכום האמור "אעשה מה שאני רוצה בך". המתלון לא מילא אחר דרישתם הכספית של המשיבים, ואלו החליטו לעשות כל שלא ידם על-מנת לקבל את מבוקשם. לשם כך, קשרו המשיבים קשר לכלוא את המתלון שלא כדין ולהשתמש נגדו בכוח.

12. ביום 27.4.2021 יצר מוחמד קשר טלפוני עם המתלון והציג בפניו מצג שווא שלפיו הוא מבקש להיפגש עמו ביחידות על-מנת להסדיר את הסכסוך הכספי ביניהם. המתלון שם מבטחו במוחמד, ובסביבות השעה 10:20 באותו היום הגיע לתחנה המרכזית בעפולה, שם פגש את המשיבים כשהם ישובים ברכב. תאופיק הסביר למתלון כי בדעתו לנסוע לביתו שבכפר זלפה, שם ישוחחו עם אביו על-מנת להגיע להסדר כספי. המתלון נתן את הסכמתו לכך

והשלשה שמו פעמיהם לעבר ביתו של תאופיק, כאשר מוחמד נוהג ברכב. בהגיעם אל המקום חלפו השלושה בנסיעה על פני הבית ומוחמד עצר את הרכב בחורשה הסמוכה לו. תאופיק הסביר למתלונן כי לא ניתן להיכנס כעת לביתו מסיבות שונות, ולאחר זמן מה המשיכו השלושה בנסיעה והגיעו לחורשה המצויה בין הכפרים זלפה וסוסיה.

13. בהגיעם לחורשה האמורה, ניגש תאופיק למתלונן, חיטט בכיסיו ויחד עם מוחמד נטל מכשיר טלפון נייד, חפצים נוספים וסכום של 1,000 ש"ח. המשיבים לא הסתפקו בכך. לאחר שרוקנו את כיסיו, תקפו השניים את המתלונן והכו אותו בכל חלקי גופו. בהמשך, מסר מוחמד חבל, שהיה ברכב, לידי של תאופיק, והלה קשר והידק אותו לצווארו של המתלונן, מסר את קצהו למוחמד ותקף את המתלונן כשהוא מכה בו בידיו בכל חלקי גופו. לאחר מכן, הורו המשיבים למתלונן ללכת על ברכיו וידיו, ובעשותו כן משך אותו מוחמד באמצעות החבל לתוך שיחים, כשהוא כורע על ארבעת גפיו, ובעט בגופו שלוש פעמים. המשיבים המשיכו לבצע במתלונן מעשים שונים על מנת להשפילו ולבזותו, ובכלל זה כפו עליו ללכת על ארבע ככלב ולבצע פעולות אופייניות לכלב מאולץ כמו להרים שתי ידיים באוויר, לרדת לרצפה ועוד. תוך כדי ביצוע מעשים אלה בעט תאופיק בבטנו של המתלונן, דרך על גופו וסטר לו בפניו.

14. אחר הדברים האלה, קשר מוחמד את המתלונן לעץ באמצעות החבל, והמשיבים יחדיו איימו עליו כי ככל שלא ישלם את הכספים עד לשעה 19:00 באותו היום, הם "יירו ברגליו ויזרקו אותו בזלפה". בשלב זה עזב תאופיק את המקום מסיבות שלא הובררו, ומוחמד נטל לידי את מושכות "הטיפול" במתלונן. מוחמד איים על המתלונן, באמצעות חפץ הנחזה לאקדח, כי אם לא ישלם את הכספים "יירה בו ובמשפחתו". בסביבות השעה 12:00 הגיעו שוטרים לחורשה ומוחמד נמלט מן המקום. הותרת המתלונן כשהוא קשור לעץ. כתוצאה מן המעשים המתוארים נגרמו למתלונן חבלות בפניו ובחלקים נוספים של גופו. הוא טופל בשל כך במרכז רפואי העמק ושחרר לביתו למחרת היום.

15. בית משפט זה עמד פעמים אינספור על חומרתן הרבה של עבירות הסחיטה השונות, אשר מערערות את יסודות הסדר החברתי ופוגעות באופן ניכר בשלום הציבור, בשגרת חייו ובביטחונו. עבירות אלו פוגעות במרקם חייהם של הנסחטים, במישור האישי והכלכלי (ע"פ 5769/14 אלרואי נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (20.9.2015); ע"פ 106/17 מסיקה נ' מדינת ישראל (30.01.2018); ע"פ 1551/15 שולי נ' מדינת ישראל, פסקה 43 (6.9.2016)). ואכן, סחיטה באמצעות איומים "מהווה עשיית דין עצמי וגורמת לשלילת קניינו של האחר תוך פגיעה בחירותו. יתרה מכך, 'מערכת היחסים' שבין הסוחט לנסחט עלולה פעמים רבות לכפות על הנסחט 'קשר של שתיקה' אשר יקשה עליו להתלונן. ענישה מוחשית עשויה לסייע בשבירת קשר השתיקה, הן על ידי תמרוץ הנסחט להתלונן והן על ידי הרתעת הסוחט" (ע"פ 2580/14 חסן נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (23.9.2014)). יפים לענייננו דבריו של השופט א' לוישקבע בהקשר דומה כך:

"רק לעתים רחוקות אזור הקורבן אומץ כדי לפנות לרשויות החוק, הואיל והוא חושש שידם של הסחטנים עלולה להשיג אותו במוקדם או במאוחר, מבלי שאנשי החוק יוכלו להושיעו. לפיכך, כשסוף סוף מעז מתלונן לבקש את הגנת החוק, יש לראות בכך הזדמנות לא רק להעניש את העברין המסוים אשר נמצא כי חטא, אלא גם להעביר מסר לציבור בכלל, ולאלה שחוטאים בעבירות מן הסוג הזה בפרט, כי עבריינים בתחום זה עלולים לשלם על מעשיהם בדרך של שלילת חירותם לתקופה ארוכה. ענישה מסוג זה מטרתה איפוא משולבת, לתת ביטוי למידת הכיעור שבעבירה זו ולשאת הנפש שהיא מעוררת בלב השומע, והיא נועדה גם כדי לעודד את הקורבנות לשבור את קשר-השתיקה, ולהביא את דברם בפני רשויות החוק כדי לשים קץ לסחיטה בה הם נתונים" (ע"פ 6774/01 מדינת ישראל נ' אלעלוין (1.1.2001)).

16. הדברים האמורים מקבלים משנה תוקף בענייננו. עסקינן במקרה קשה שנסיבותיו מגיעות לכדי חוסר אנושיות מובהק. המשיבים הפעילו כלפי המתלון אלימות קיצונית, מתוכננת, מתמשכת ואכזרית למדי, והכל במטרה לקבל מידי המתלון סכומי כסף שלטענתם חב להם. לפנינו, אפוא, שרשרת ארוכה של אירועים שראשיתה בתכנון מוקדם של המשיבים, בהיערכות מתאימה ובהצטיידות רלוונטית; המשכה בשידול והצגת מצגי שווא בפני המתלון במספר הזדמנויות; וסופה במעשה שוד בכוח, בסחיטה, בתקיפה גופנית ובהשפלה. עד כמה שהדבר אפשרי, המשיבים הגדילו לעשות בכך שתיעדו באמצעות צילום את מעשיהם הנלוזים והפיצו את התיעוד המשפיל. כאמור לעיל, מוחמד אף איים על חייו של המתלון באמצעות כלי הנחזה כנשק, ולבסוף הותירו בלב החורשה כשהוא חבול קשות וכפות לעץ. קשה להעלות על הדעת תסריט אכזרי יותר. קשה אף לדמות בעיני רוחנו את תחושת האימה שחוזה המתלון בזמן אמת ואת הרגשתו כי חייו תלויים על בלימה. חומרת המעשים זועקת מבין שורותיו של התיאור האמור, שכל המוסיף עליו אינו אלא גורע. מעשים קשים אלו ראויים, אפוא, לגמול עונשי ממשי.

17. הנה כי כן, עונשי המאסר שנגזרו על המשיבים מקילים עמם באופן חריג. זאת, כאמור לעיל, בשים לב לחומרה הרבה של מעשיהם. חומרה זו נובעת, בין היתר, מן התכנון וההיערכות המוקפדים; מהאכזריות הרבה שנשקפה מן המעשים המחרידים; מפוטנציאל הנזק – הן הגופני והן הנפשי – שעשוי היה להיגרם למתלון (מבלי להקל ראש בנזק שנגרם לו בפועל ובמנותק מן הטענות שלפיהן הוא שימש לאחר האירוע בתפקיד כזה או אחר); וכן מחומרת העונשים שקבע המחוקק בצדן של העבירות שבהן הורשעו המשיבים (20 שנים בגין עבירה של שוד בנסיבות מחמירות; 7 שנים בגין עבירות הסחיטה; ו-3 שנים בגין עבירה של כליאת שווא). לכל האמור יש להוסיף, כי בית המשפט המחוזי חרג בעניינם של שני המשיבים ממדיניות הענישה הנוהגת (ראו והשוו למשל: ע"פ 6263/11 מדינת ישראל נ' עומר (1.5.2012); ע"פ 728/13 עוידה נ' מדינת ישראל (20.11.2013)).

18. ככלל, יש להחיל שיקולי ענישה דומים על מי שביצעו עבירות דומות במהותן, בנסיבות דומות, ושהינם בעלי נסיבות אישיות דומות. כאשר מדובר בנאשמים שונים המורשעים במסגרת אותה פרשה, עקרון אחידות הענישה מקבל משנה תוקף. במצב דברים זהמושך עקרון אחידות הענישה לעבר הטלת עונשים דומים על מי שביצעו מעשים דומים, וכן בשמירה על יחס של שקילות בין מבצעים של מעשים הנבדלים זה מזה בחומרתם (ראו למשל: ע"פ 7350/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (14.1.2013); ע"פ 2274/12 אבו מאדי נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (27.2.2013)). בענייננו ניתן להצביע על שוני מסוים, גם אם לא גדול, בין חלקו של מוחמד במעשים מושא כתבי האישום לבין חלקו של תאופיק. עם זאת, אינני סבור כי השוני האמור מצדיק יצירת הבחנה בין מוחמד ובין תאופיק בכל הנוגע לגזירת עונשם. מקובלת עלי, אפוא, עמדת המערערת כי עונשם צריך להיות חמור יותר וזהה.

19. אשר לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה-תסקירי שירות המבחן שהוגשו לבית המשפט המחוזי בעניינם של המשיבים אינם מבושרים טובות, ויש בהם כדי ללמד על הצורך בהרתעתם מפני הישנות ביצוע העבירות.

20. בעניינו של מוחמד, הביא בית המשפט המחוזי בחשבון, מן העבר האחד, את גילו הצעיר (21) ואת הודאתו טרם שמיעת הראיות; ומן העבר השני – את האמורבתסקירי שירות המבחן כי עלאף הודאתו בכתב האישום המתוקן, מוחמד מתקשה ליטול אחריות על מעשיו ולגלות את אמת פתיה הכלפיה המתלון, ואת העובדה ששירות המבחן לאבאבה המלצה טיפולית לגביו ותחת זאת המליץ על ענישה קונקרטית וחד משמעית. לגבי תאופיק – בית המשפט המחוזי שקל את גילו הצעיר; היעדר עבר פלילי; נסיבות חייו; הודאתו בביצוע העבירות; והעובדה ששירות המבחן לא בא בהמלצה שיקומית לגביו, על אף שהתסקיר היה חיובי ברובו. יצוין כי עיון בתסקיר שירות המבחן שהוגש לבית המשפט המחוזי בעניינו של תאופיק מעלה כי הלה מגלה הבנה חלקית בלבד למעשיו ונוטה לצמצם את חלקו בהם. כמו כן, תאופיק היה

מעורב בעבר באירוע אלימות במשפחה בגינו הורשע וטרם נגזר דינו. טרם הדיון בערעורים, הובאו בפנינו תסקירים עדכניים מטעם שירות המבחן, אלה אינם כוללים שינוי ניכר לעומת התסקירים שהוגשו לבית המשפט המחוזי.

לפיכך ובהינתן מסקנותיו של שירות המבחן – הן לגבי מוחמד והן לגבי תאופיק – סבורני כי לא היה מקום להקל עמם בעת גזירת עונשם בתוך המתחמים שנקבעו.

21. הנה כי כן, יש מקום להחמיר בעונשם של המשיבים. עם זאת, לא מצאתי לקבל את הערעורים באשר לרכיבי הפיצוי, על אף שמדובר בשיעורי פיצוי נמוכים יחסית, וזאת משלא מדובר בסטייה קיצונית משיעור הפיצוי הראוי (ראו למשל: ע"פ 3116/13 קבלאן נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (15.10.2013)).

סוף דבר

22. מסקנתי היא, אפוא, כי במקרה שלפנינו מתקיימות הנסיבות החריגות המצדיקות את התערבותנו בגזרי-דינו של בית המשפט המחוזי. באיזון בין השיקולים השונים; בהינתן שערכאת הערעור אינה נוהגת למצות את מלוא חומרת הדין עם נאשמים שעונשם מוחמר; ולנוכח הימנעותה של המערערת מלהניח לפנינו את עובדת העסקתו של המתלונן בתפקיד משטרת רגיש שמחייב תפקוד פיזי מלא – אציע לחברותי לקבל את הערעורים ולהעמיד את עונשם של מוחמד ושל תאופיק על 36 חודשי מאסר בפועל. שאר רכיבי גזרי הדין יעמדו בעינם, לרבות שיעורי הפיצוי לטובת המתלונן.

ש ו פ ט

הנשיאה א' חיות:

אני מסכימה.

ה נ ש י א ה

השופטת וילנר:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ש' שוחט.

ניתן היום, ח'בסיון התשפ"ב (7.6.2022).

שופט

שופטת

הנשיאה
